

OPISKELIJAN TUEN TARPEEN TUNNISTAMINEN LUKIOKOULUTUKSESSA

Pienryhmätyöskentelyn koonti osallistujien
lähettämistä tuen tunnistaminen haasteista

30.10.2024

GAP-analyysin vaiheet

- 1. haasteen tunnistaminen (nykytila)**
- 2. tavoitteen tai toivotun tilanteen määrittäminen (tavoitetila)**
- 3. tavoitteelle mietitään erilaisia ideoita tavoitteeseen pääsemiseksi**
- 4. (suunnitelman laatiminen tilanteen korjaamiseksi)**

Haastetta ja tavoitetta voi tarkastella erilaisten kysymysten avulla:

miksi tämä haaste syntyy? (juurisyy)

miten haasteeseen voi vaikuttaa?

mitä pitää tapahtua, jotta tavoite voi toteutua?

ketkä tavoitteeseen voivat vaikuttaa?

Tuokaa esiin omien oppilaitosten hyvät toimintamallit ja ratkaisut!!

Nykytila: Huoltajat ja opiskelijat eivät tiedä/ymmärrä, että tuen vahvuus heikkenee lukiossa

Tavoite:

Saada oikeaa ja ajankohtaista tietoa huoltajille ja opiskelijoille jo peruskoulun puolella

Miten tavoitteeseen päästään?

Miksi tämä haaste syntyy? Miten haasteeseen voi vaikuttaa?

Mitä pitää tapahtua, jotta tavoite voi toteutua? Ketkä ratkaisuun voivat vaikuttaa?

- nivelvaiheen opinto-ohjaus tärkeää
- perusopetuksen huoltajien illoissa korostettava, että erityinen tuki on ihan eri asia lukiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa
- OPH/OKM tuotava vahvasti esille mediassa, miten tuki eroaa lukiossa suhteessa perusopetukseen ennen kuin laki astuu voimaan 1.8.2025
- lukiossa tuki on huomattavasti kevyempää kuin perusopetuksessa
- VIELÄ RATKAISEMATTA: miten huomioida sosiaalisesti heikot ja ahdistuneet opiskelijat, jotka ovat saaneet paljonkin yksilöllistä tukea perusopetuksessa pienessä ryhmässä ja tilassa
- OPH:n tuotava esiin asiaa ja avattava sitä ja kertoa, mitä käytännössä tarkoittaa
- Kaupungit ja kunnat itse voivat vaikuttaa resurssein

Nykytila: Opintojen keskeyttämisen riskitekijät voi kyllä tunnistaa, mutta tukitoimet jäävät usein tehottomiksi

Tavoite: Kouluun tuleminen on mukavaa, jolloin sitoutuminen kouluun on helpompaa (opiskelijalla motivaatio-ongelmia)

Miten tavoitteeseen päästään?

Miksi tämä haaste syntyy? Miten haasteeseen voi vaikuttaa?

Mitä pitää tapahtua, jotta tavoite voi toteutua? Ketkä ratkaisuun voivat vaikuttaa?

- koulun ilmapiiriin on panostettava yhteisöllisesti (ryhmytyminen, tunnetaidot)
- tekemiseen ja tavoitteen asettamiseen askel askeleelta, siedätyshoitoa sosiaalisiin tilanteisiin
- opiskelijoiden vastuuttaminen, koko henkilöstön vastuuttaminen, kotiväen vastuuttaminen
- teemavanhempainilta esim. "erilaisten oppijoiden" -vanhempainilta (Keravan lukio)

Nykytila: Osalla opiskelijoista on todella puutteelliset taidot monessa aineessa, kun he lukioon hakeutuvat

Tavoite:

Autetaan opiskelijaa hahmottamaan, millaisia taitoja lukio-opinnoissa tarvitaan ja vahvistetaan taitoja lukion alussa.

Miten tavoitteeseen päästään?

Miksi tämä haaste syntyy? Miten haasteeseen voi vaikuttaa?

Mitä pitää tapahtua, jotta tavoite voi toteutua? Ketkä ratkaisuun voivat vaikuttaa?

- Peruskoulun arviointi ei ole yhtenäistä.
- Opiskelijan tulee itse ymmärtää oma taitotasonsa.
- Seulat (lukiseula) ja testit lukion alussa.
- Joustava ryhmittely, mikäli työjärjestys mahdollistaa sen.
- Lukiolaisuuteen (opiskelutekniikat, elämänhallinta, lukion vaatimustaso jne.) liittyvä moniammatillinen opintojakso ensimmäisen vuoden syksyllä. Mukana aineenopettajia, opo, erityisopettaja, kuraattori, vanhempia opiskelijoita.
- Miten heikkoa taitotasoa pystytään nostamaan isoissa heterogeenisissä ryhmissä?

Nykytila: Tuki ja lukion arki ovat kaukana toisistaan

Tavoite: Tuki on oikein kohdennettua ja "tukipolut" toimivia.

Miten tavoitteeseen päästään?

Miksi tämä haaste syntyy? Miten haasteeseen voi vaikuttaa?

Mitä pitää tapahtua, jotta tavoite voi toteutua? Ketkä ratkaisuun voivat vaikuttaa?

- nivelvaiheen tiedonsiirrot tärkeää saada ajoissa
- yhteistyö eri toimijoiden välillä (ro, opo, eo, ao, huoltajat)
- opiskelijatuntemus keskeistä, jotta opiskelijoiden tilanteet tunnetaan ja niihin voidaan puuttua
- aineenopettajien aktiivinen rooli tuen havaitsemisessa varhaisessa vaiheessa
- erityisopettajan riittävä resurssi, jotta on mahdollista tarjota tukea myös opintojaksojen sisällä oppitunneilla
- tukipajojen opinnollistaminen ja sitä kautta opiskelijoiden sitouttaminen tuen vastaanottamiseen

Nykytila: Aidosti tuen tarpeessa opiskelija herää kertomaan tuen tarpeestaan vasta, kun ylioppilaskirjoitukset lähestyvät

Tavoite: Opiskelijalle muodostuisi mahdollisimman varhaisessa vaiheessa opintojen alussa realistinen käsitys omista opiskelutaidoista ja tuen tarpeesta

Miten tavoitteeseen päästään?

Miksi tämä haaste syntyy? Miten haasteeseen voi vaikuttaa?

Mitä pitää tapahtua, jotta tavoite voi toteutua? Ketkä ratkaisuun voivat vaikuttaa?

- tiedottaminen (opiskelijat, huoltajat)
- opiskelijatuntemus keskeistä, jotta opiskelijaa voidaan ohjata oikeille toimijoille oikea-aikaisesti
- koeajan pituus, lisäajan tarpeen tunnistaminen

Nykytila: Tuen tarpeen tunnistamiseen eivät pelkät alkukartoitukset/ seulat ole riittäviä.

Tavoite: Tuen tarvetta tärkeää seurata koko lukiopolun ajan ja tuen ajoittamisen tulee olla oikea-aikaista

Miten tavoitteeseen päästään?

Miksi tämä haaste syntyy? Miten haasteeseen voi vaikuttaa?

Mitä pitää tapahtua, jotta tavoite voi toteutua? Ketkä ratkaisuun voivat vaikuttaa?

- opiskelijatuntemuksen ja tiiviin yhteistyön kautta
- selkeä rakenne ja vuosikello
- toimivat työkalut opiskelijoiden opintojen seurantaan

Nykytila: Aineenopettajat ja ryhmänohjaajat saattavat liian herkästi "pakoilla vastuuta"

Tavoite: Aineenopettajat ottaisivat aktiivisesti tuen tarpeen hyppysiinsä.

Miten tavoitteeseen päästään?

Miksi tämä haaste syntyy? Miten haasteeseen voi vaikuttaa?

Mitä pitää tapahtua, jotta tavoite voi toteutua? Ketkä ratkaisuun voivat vaikuttaa?

- Osa lukion opettajista on hakeutunut lukioon juuri siksi, että voivat keskittyä ennen kaikkea oman aineen opettamiseen ja asiantuntijuuteen.
- Tuki koetaan opetukseen tullessa lisätehtävänä eikä opettamisen/oppimisen ytimenä. -> Oppimisen taidot ovat todella tärkeitä!
- Koulutusta helpoista menetelmistä eivät työllistä liikaa. Aineenopettajien välinen jakaminen.
- Oppiaineiden tukipolut opiskelijoille ja kollegoiden ys-aikaa tuen suunnitteluun.
- Rakenteelliset ratkaisut, tuki on arkipuheessa. Ykkösten, kakkosten ja kolmosten ryhmäohjaajien tapaamiset. Tarkistetaan opiskelijoiden tilanne.
- Ryhmänohjaajan opas ja työkalupakki.
- On helppo seurata, onko tukitoimet tehonneet.

Nykytila: Huoltajat ja opiskelijat eivät tiedä/ymmärrä, että tuen vahvuus heikkenee lukiossa

Tavoite:

Saada oikeaa ja ajankohtaista tietoa huoltajille ja opiskelijoille jo peruskoulun puolella

Miten tavoitteeseen päästään?

Miksi tämä haaste syntyy? Miten haasteeseen voi vaikuttaa?

Mitä pitää tapahtua, jotta tavoite voi toteutua? Ketkä ratkaisuun voivat vaikuttaa?

- nivelvaiheen opinto-ohjaus tärkeää
- perusopetuksen huoltajien illoissa korostettava, että erityinen tuki on ihan eri asia lukiossa tai ammatillisessa oppilaitoksessa
- OPH/OKM tuotava vahvasti esille mediassa, miten tuki eroaa lukiossa suhteessa perusopetukseen ennen kuin laki astuu voimaan 1.8.2025
- lukiossa tuki on huomattavasti kevyempää kuin perusopetuksessa
- VIELÄ RATKAISEMATTA: miten huomioida sosiaalisesti heikot ja ahdistuneet opiskelijat, jotka ovat saaneet paljonkin yksilöllistä tukea perusopetuksessa pienessä ryhmässä ja tilassa
- OPH:n tuotava esiin asiaa ja avattava sitä ja kertoa, mitä käytännössä tarkoittaa
- Kaupungit ja kunnat itse voivat vaikuttaa resurssein

Nykytila: Opintojen keskeyttämisen riskitekijät voi kyllä tunnistaa, mutta tukitoimet jäävät usein tehottomiksi

Tavoite: Kouluun tuleminen on mukavaa, jolloin sitoutuminen kouluun on helpompaa (opiskelijalla motivaatio-ongelmia)

Miten tavoitteeseen päästään?

Miksi tämä haaste syntyy? Miten haasteeseen voi vaikuttaa?

Mitä pitää tapahtua, jotta tavoite voi toteutua? Ketkä ratkaisuun voivat vaikuttaa?

- koulun ilmapiiriin on panostettava yhteisöllisesti (ryhmytyminen, tunnetaidot)
- tekemiseen ja tavoitteen asettamiseen askel askeleelta, siedätyshoitoa sosiaalisiin tilanteisiin
- opiskelijoiden vastuuttaminen, koko henkilöstön vastuuttaminen, kotiväen vastuuttaminen
- teemavanhempainilta esim. "erilaisten oppijoiden" -vanhempainilta (Keravan lukio)

Nykytila: Ei tunnisteta kipeästi tukea tarvitsevaa opiskelijaa isosta joukosta (ryhmäkoon ollessa suuri)

Tavoite:

Tunnistetaan eniten tukea tarvitsevat ja kehitetään toimintamalleja, jotka auttavat kaikkia

Miten tavoitteeseen päästään?

Miksi tämä haaste syntyy? Miten haasteeseen voi vaikuttaa?

Mitä pitää tapahtua, jotta tavoite voi toteutua? Ketkä ratkaisuun voivat vaikuttaa?

-esteetön opetus

-heikot opiskeluvälmiudet tunnistetaan

-samanaikaisopetusta : eo oppitunneilla

-opintojen alussa:1.vuositason "rauhallinen" aloitus, kartoitukset

-opintojen aikana: tiedonsiirto aineryhmässä, eo tiedottaa opiskelijaa opettavia periodin alussa (jos opiskelijalla paljon tuen tarvetta)

-ro:n haastattelut 1. vuoden ja 2. vuoden opiskelijoille

-keinot/mallit: miten vahvistaa opiskelijoiden omaa vastuuta ja rohkaista heitä tuen tarpeen ilmaisemisessa

Nykytila: Tieto opiskelijan tuen tarpeesta ei välttämättä saavuta kaikkia opettajia tai he eivät sitä muista

Tavoite:

Tieto tuen tarpeesta on saatavilla opettajille selkeästi ja koottuna opetusryhmittäin

Miten tavoitteeseen päästään?

Miksi tämä haaste syntyy? Miten haasteeseen voi vaikuttaa?

Mitä pitää tapahtua, jotta tavoite voi toteutua? Ketkä ratkaisuun voivat vaikuttaa?

- erittäin tiukat tietosuojamääräykset hankaloittavat tietojen siirtoa
- tietojen luovuttamisesta on tehty todella hankalaa, tietosuojan toteutuminen vaikuttaa menevän joissakin kohdin tuen toteutumisen edelle
- jos tietoja ei ole esim. wilmassa, eikä opettaja näitä saa itselleen ylös kirjata, tukitarpeiden muistaminen ja toteuttaminen on mahdotonta
- opettajien tulisi saada opetusryhmittäin tiedot opiskelijoiden tarvitsemista erityisjärjestelyistä (esim. koontilomake wilmassa, symboli nimilistassa nimen perässä)
- käytäntöjä ja määräyksiä tiedonsiirron suhteen pitää päivittää opiskelijoita ja opettajia paremmin palveleviksi

Nykytila: Opetushenkilöstössä on eroja sen suhteen, miten tuen tarpeeseen suhtaudutaan ja miten vastuu tuen antamisesta tunnistetaan

Tavoite:

- **Vastuut on määritelty ja jaettu selkeästi**
- **Olemassa olevat tukitoimet on tehty näkyviksi ja välitetty kaikkien tietoon (opiskelijat, huoltajat, aineenopettajat)**
- **Tieto kulkee sujuvasti toimijoiden välillä**

Miten tavoitteeseen päästään?

Miksi tämä haaste syntyy? Miten haasteeseen voi vaikuttaa?

Mitä pitää tapahtua, jotta tavoite voi toteutua? Ketkä ratkaisuun voivat vaikuttaa?

- Haaste syntyy osittain asenteista, niihin on kyettävä vaikuttamaan (opettajien asenteet, opiskelijoiden asenteet)
- Aineenopettajien kouluttaminen on keskeistä
- Koulun toimintakulttuurin kehittäminen
- Opiskelijan olisi sitouduttava tukeen ja seurattava Wilmaa tuen järjestelyjen osalta
- Opetushenkilöstön opiskelijaa koskevat pedagogiset keskustelut säännöllisesti

Nykytila: Ei tunnisteta kipeästi tukea tarvitsevaa opiskelijaa isosta joukosta (ryhmäkoon ollessa suuri)

Tavoite:

Tunnistetaan eniten tukea tarvitsevat ja kehitetään toimintamalleja, jotka auttavat kaikkia

Miten tavoitteeseen päästään?

Miksi tämä haaste syntyy? Miten haasteeseen voi vaikuttaa?

Mitä pitää tapahtua, jotta tavoite voi toteutua? Ketkä ratkaisuun voivat vaikuttaa?

-esteetön opetus

-heikot opiskeluvälmiudet tunnustetaan

-samanaikaisopetusta : eo oppitunneilla

-opintojen alussa:1.vuositason "rauhallinen" aloitus, kartoitukset

-opintojen aikana: tiedonsiirto aineryhmässä, eo tiedottaa opiskelijaa opettavia periodin alussa (jos opiskelijalla paljon tuen tarvetta)

-ro:n haastattelut 1. vuoden ja 2. vuoden opiskelijoille

-keinot/mallit: miten vahvistaa opiskelijoiden omaa vastuuta ja rohkaista heitä tuen tarpeen ilmaisemisessa

Nykytila: Opiskelijalla ja huoltajilla on usein epärealistiset kuvitelmat siitä, mitä tuki lukiossa on

Tavoite:

- **Tehdään näkyväksi se, mitä tuki lukiossa voi olla ja miten se eroaa perusopetuksen järjestelyistä**
  - **opiskelijat, huoltajat, perusasteen avainhenkilöt**

Nykytila: Yhden erityisopettajan tuki ja aika ei ole riittävää

Tavoite: Lisää resurssia ja vastuita jaettu

Nykytila: On epäselvää, kuka vastaa asiakirjoista ja muuta kirjallisesta työstä tuen tarjoamiseen liittyen

Tavoite: Vastuut asiakirjojen osalta sovittu

Muut tunnistetut haasteet

- On epäselvää kuka seuraa opiskelijoiden opintojen etenemistä (aineenopettaja, ropo, opo, erkka) ja kuinka usein
  - Tieto opiskelijan tuen tarpeesta ei siirry aineenopettajilta erityisopelle, opoille tai opiskeluhuollolle.
  - Tuen tarve tulee ilmi vasta ensimmäisissä arvioinneissa
  - Opintojen aikana ei järjestetä enää seuloja tai muita tasoa testaavia kokeita, joilla tuen tarpeita voisi tunnistaa myöhemmin opinnoissa
  - Opintojen aikana ei järjestetä enää seuloja tai muita tasoa testaavia kokeita, joilla tuen tarpeita voisi tunnistaa myöhemmin opinnoissa
  - Tuen tarve jatko-opintoihin hakeutumisessa jää piiloon. Tiedot eivät siirry eteenpäin ja opiskelija on siinä kohtaa melko lailla omillaan
-